

بررسی عملکرد مشاوران مدارس متوسطه استان گیلان

نگارنده: غلامحسین اعلائی هره دشت
مدرس مراکز تربیت معلم استان گیلان و دانشجوی دوره دکتری دانشگاه خوارسگان (اصفهان)

چکیده تحقیق:

کلید واژه ها: عملکرد مشاوران، مدارس متوسطه

این تحقیق با هدف بررسی عملکرد مشاوران مدارس متوسطه استان گیلان که با روش توصیفی-پیمایشی و در مدارس مناطق آموزشی انزلی، ماسال، ناحیه ۲ رشت، لاهیجان، کومله و رودبار و در سال ۱۳۸۶ انجام گرفت، در پی یافتن پاسخ این سوال اساسی بود که عملکرد مشاوران مدارس متوسطه استان گیلان در حیطه های تحصیلی، شغلی و سازشی در چه وضعیتی قرار دارد؟ همچنین به بررسی سوالات زیر پرداخته که آیا عملکرد مشاوران با توجه به متغیر جنسیت با هم تفاوت دارد؟ و آیا دیدگاه دانش آموزان، مدیران و کارشناسان مشاوره، درباره عملکرد مشاوران با هم تفاوت دارد؟

برای یافتن پاسخ سوالات فوق، ۱۴ فرضیه تدوین شد که ۹ فرضیه اول آن دیدگاه‌های سه گروه مدیران، دانش آموزان و کارشناسان مشاوره، در حیطه های سه گانه راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی را بررسی کرده و فرضیه دهم و یازدهم عملکرد مشاوران را در زمینه مشاوره فردی و گروهی مورد بررسی قرار داده است. فرضیه دوازدهم عملکرد مشاوران را به طور کلی در حیطه های مختلف و از دیدگاه های متفاوت مورد ارزیابی قرار داده، و فرضیه سیزدهم به مقایسه عملکرد مشاوران زن و مرد پرداخته و در نهایت فرضیه چهاردهم، دیدگاه های گروه های سه گانه مدیران، دانش آموزان و کارشناسان مشاوره را با هم مقایسه نموده است. داده ها و اطلاعات پژوهش از طریق دو پرسشنامه (۱- پرسشنامه دانش آموزان و کارشناسان مشاوره را با هم مقایسه نموده است. کارشناسان) درباره عملکرد مشاوران مدارس به دست آمده که پس از مشخص نمودن روایی (روایی محتوایی) و پایایی پرسشنامه ها به صورت الفای کرونباخ، در مناطق مختلف و در گروه های مشخص شده اجرا شد و پس از جمع آوری نظرات و دیدگاه های ۳۹۴ دانش آموز دختر و پسر مدارس متوسطه و ۴۷ نفر مدیر زن و مرد مدارس متوسطه به روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نسبتی و ۳۴ کارشناس مشاوره و تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده های آنها از طریق برنامه نرم افزاری SPSS که برای رد و تایید ۱۲ فرضیه اول از آزمون (t) با میانگین فرضی ۳ و برای رد و تایید فرضیه سیزدهم از آزمون (t) برای مقایسه عملکرد مشاوران زن و مرد و همچنین برای رد و تایید فرضیه چهاردهم از آزمون تحلیل واریانس (F) یک راه استفاده شده است که پس از بررسی اطلاعات تحقیق نتایج زیر حاصل شد.

- از دیدگاه دانش آموزان مدارس متوسطه، مشاوران مدارس در حیطه های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی عملکرد موفقی ندارند.
- از دیدگاه مدیران مدارس متوسطه و کارشناسان مشاوره، مشاوران مدارس در حیطه های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی عملکرد موفقی دارند.
- مشاوران در ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره فردی، عملکرد موفقی ندارند ولی در ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره گروهی، عملکرد موفقی دارند.
- به طور کلی مشاوران در ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره عملکرد موفقی ندارند.

جای شک و تردیدی نیست که همه تحولات اجتماعی-اقتصادی، فرهنگی و علمی هر جامعه ای از آموزش و پرورش آغاز می شود و آموزش و پرورش هر کشوری مرکز تربیت نیروی انسانی است و تربیت نیروی انسانی سالم و کارآمد، اساسی ترین بحث در توسعه همه جانبه و پایدار می باشد. برای رسیدن به این هدف مهم، نیروهای زیادی در آموزش و پرورش مشغول فعالیت مستمر و مداوم هستند، در این راستا مشاوران نظام جدید متوسطه نیز در هدایت تحصیلی، شغلی و سازشی دانش آموزان دوره متوسطه، نقش مهم و سازنده ای ایفا می نمایند.

در دوره های مختلف تاریخی به نوعی هدایت افراد به سوی تحصیلات و مشاغل وجود داشته است. اما راهنمایی و مشاوره به صورت علمی در ابتدا به شکل راهنمایی حرفه ای در سال ۱۹۰۸ برای اولین بار در آمریکا به وسیله فرانک پارسونز انجام گرفت و از این رو، وی به پدر راهنمایی معروف شد. برنامه راهنمایی در مفهوم جدید آن در ایران از ۱۳۳۲ با کمک وزارت کار و سازمان صنایع کشور و هیئت عمران بین المللی با تاسیس مرکزی برای گزینش صحیح دانشجو برای دانشگاه ها فراهم گردید و برنامه راهنمایی از سال ۱۳۵۰ که نخستین کلاس دوره راهنمایی تشکیل شد تا اینکه با اجرای طرح نظام جدید متوسطه (سال ۷۰-۷۱) و با عنایت به اهمیت و حساسیت دوره متوسطه و لزوم راهنمایی و مشاوره دانش آموزان این دوره از مشاورانی با تخصص های مشاوره، روان شناسی، و علوم تربیتی استفاده شد. تا اینکه مشاوران نظام جدید متوسطه با ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره ای دانش آموزان، این دوره را در زمینه های مختلف به نحو مطلوبی هدایت نمایند و این امر مهم (راهنمایی و مشاوره) را تنها مشاوران موفق می توانند انجام دهند و لذا بررسی عملکرد مشاوران در حیطه های مختلف، انگیزه اصلی محقق که خود سال ها به عنوان مشاور انجام وظیفه نموده و تا به حال دو پژوهش درباره خدمات مشاوره ای و هدایت تحصیلی انجام داده، بوده است.

بیان مسئله:

پیچیدگی زندگی امروز در تمام زمینه ها از جمله امور مربوط به تحصیلات و انتخاب شغل، به خصوص در دوران نوجوانی و جوانی که خود با بحران بلوغ همراه است از یک سو، و رشد سریع جمعیت دانش آموزی و لزوم توجه به استعدادها و تفاوت های فردی آنان و همچنین رشد و گسترش علوم و فن آوری و توسعه روز افزون رشته ها و گرایش های تحصیلی و ارتباط دقیق بین رشته های تحصیلی و کسب مشاغل در آینده از سویی دیگر، توجه به برنامه

متوسطه استان، مشاوران مراکز مشاوره و راهنمایی، مسئولان مقاطع متوسطه ادارات آموزش و پرورش که می‌توانند با شناخت درست و علمی عملکرد مشاوران در حیطه‌های مختلف و آشنایی با نقاط قوت و ضعف آنها در جهت رفع مشکلات مشاوران بکوشند و همچنین نتایج کاربردی این تحقیق می‌تواند مورد استفاده کارشناسان و مسئولان وزارت آموزش و پرورش، کارشناسان تحقیقات، متخصصان و سایر مسئولان آموزش و پرورش جهت شناخت علمی از عملکرد مشاوران در مدارس قرار گیرد و نیز مشاوران مدارس متوسطه استان جهت شناخت بهتر وضعیت عملکرد خود می‌توانند از نتایج این تحقیق استفاده نمایند.

فرضیه های تحقیق:

- ۱-۳- از دیدگاه دانش آموزان مدارس متوسطه، مشاوران در حیطه های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی عملکرد موفقی دارند.
- ۴-۶- از دیدگاه مدیران مدارس متوسطه، مشاوران در حیطه های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی عملکرد موفقی دارند.
- ۷-۹- از دیدگاه کارشناسان مشاوره، مشاوران در حیطه های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی عملکرد موفقی دارند.
- ۱۰-۱۱- مشاوران در ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره فردی و گروهی، عملکرد موفقی دارند.
- ۱۲- مشاوران در ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره، عملکرد موفقی دارند.
- ۱۳- بین عملکرد مشاوران زن و مرد تفاوت معنی داری وجود دارد.
- ۱۴- بین دیدگاه های مدیران، دانش آموزان کارشناسان مشاوره در ارتباط با عملکرد مشاوران مدارس تفاوت معنی داری وجود دارد.

طرح تحقیق:

روش تحقیق پژوهش حاضر، یک روش توصیفی-پیمایشی است که با توجه به موضوع پژوهش و بررسی فرضیات مربوط به آن یک روش کاملاً مناسبی است و طرح تحقیق آن یک طرح مقطعی است.

در این تحقیق محقق قصد داشت نظر دانش آموزان دوره متوسطه عمومی و پیش‌دانشگاهی، نظر مدیران مدارس و نظر کارشناسان مشاوره سازمان و نواحی آموزش و پرورش را درباره عملکرد و مشاوران مدارس استان گیلان در نیمه دوم سال ۱۳۸۶ مورد بررسی و تجزیه تحلیل قرار دهد. که برای این کار محقق پس از تصویب نهایی طرح در طول ۱۲ ماه بر اساس مراحل و زمان های پیش بینی شده اجرا نموده است.

تکمیل فصل اول پژوهش با توجه به طرح تحقیق و نظرات اصلاحی کمیته تخصصی در ماه اول و دوم و تدوین پیشینه نظری و عملیاتی در ماه سوم و چهارم تهیه پرسشنامه های محقق ساخته برای گروه های مورد تحقیق و تعیین روایی و پایایی پرسشنامه ها در ماه های پنجم و ششم صورت گرفته است.

پس از تهیه پرسشنامه در ماه های هفتم و هشتم، ابتدا از دانش آموزان متوسطه و پس از آن از مدیران مدارس و سپس از کارشناسان مشاوره، نظرات شان در یک مقطع زمانی یعنی نیمه دوم سال ۱۳۸۶ نسبت به عملکرد مشاوران مدارس جمع آوری نموده شد و در ماه های نهم و دهم نیز تجزیه و تحلیل

راهنمایی و مشاوره در دوره متوسطه را به عنوان یک ضرورت حتمی و مسلم مطرح نموده است و برای تحقق اهداف برنامه راهنمایی و مشاوره، وجود مشاوران در این مدارس ضروری می باشد. بدون تردید هدایت و راهنمایی تحصیلی و شغلی دانش آموزان دوره متوسطه به مناسب ترین شاخه یا رشته و بر اساس استعداد و علاقه آنان و به تناسب امکانات و نیازهای کشور و همچنین مصادف بودن این دوره با بحران بلوغ و مشکلات ناشی از آن در دوره متوسطه از حساسیت و اهمیت خاصی برخوردار است و لذا مشاوران در این زمینه نقش اساسی و حیاتی دارند و عملکرد مطلوب آنان برای نظام آموزش و پرورش از اهمیت فوق العاده ای برخوردار است.

بعد از اجرای نظام جدید متوسطه و حضور مشاوران در مدارس، بررسی مسایل و مشکلات مشاوره یا عملکرد مشاوران نیز مورد توجه قرار گرفته است که تحقیقات زیر شاهد بر این ادعا می باشد.

یافته های تحقیق بخشی پور در سال ۷۳ نشان داد که مشاوران مدارس در حل مشکلات تحصیلی، شغلی و شخصی از دیدگاه دانش آموزان و والدین دانش آموزان و مدیران مدارس موفق هستند و در حل مشکلات خانوادگی از دیدگاه دانش آموزان و مدیران مدارس موفق بوده ولی از نظر والدین دانش آموزان موفق نیستند.

یافته های پژوهشی عباسی در سال ۷۳ در بیست استان کشور بیانگر این بود که ۹۶ الی ۹۸ درصد از دانش آموزان، مشاورین خود را می شناسند و ۵۹ الی ۶۳ درصد از دانش آموزان مراجعه کننده به مشاور، نتیجه مثبت گرفته اند.

نتایج پژوهش قاسمی در سال ۷۴ در شهرستان آباده نشان داد که دانش آموزان و دبیران، مشاوران را در هدایت تحصیلی و شغلی دانش آموزان موفق می دانند، و دانش آموزان مشاوران را در حل مشکلات شخصی و عاطفی موفق می دانند ولی دبیران، مشاوران را در این زمینه موفق نمی دانند.

نتایج تحقیق الحسینی در سال ۷۵ در استان مرکزی نشان داد که بین نگرش مجریان و دانش آموزان و مشاوران در مورد موفقیت مشاوران در زمینه های تحصیلی و شغلی، رابطه معنی داری وجود ندارد.

نتایج تحقیق اسدی در سال ۸۰-۷۹ در شهرستان شهرضا بیانگر این بود که عملکرد مشاوران از دیدگاه دانش آموزان و والدین آنان در سطح متوسط قرار دارد و کمترین عملکرد آنها، در زمینه مشاوره گروهی با دانش آموزان در امور تحصیلی بوده است.

نتایج پژوهشی طهماسبی (۸۰-۷۹) در شهر اصفهان نشان داد که از نظر کادر اداری و هنر آموزان، مشاورین از عملکرد بیشتر از سطح متوسط و نسبتاً خوبی برخوردار بوده اند ولی از دیدگاه هنر جوانان، مشاورین از عملکرد و موفقیت شغلی کمتر از سطح متوسط برخوردار بوده اند و نتایج تحقیق کارشناس نجف آبادی در شهرستان نجف آباد در سال ۷۹ نشان داد که عملکرد مشاوران از نظر چهار گروه مدیران، دبیران، دانش آموزان و اولیاء آنان در کلیه فعالیت ها مثبت می باشد.

نتایج پژوهش آقا باقری در سال ۸۰ در استان یزد نشان داد که اکثر مدیران مدارس متوسطه، مربیان امور تربیتی و مشاوران را از حیث آگاهی شغلی، توانایی و تخصص، عملکرد شغلی و میزان هماهنگی با مدیر، مطلوب دانسته اند و تفاوت معنی داری بین دو گروه در متغیرهای مذکور وجود ندارد.

و نیز نتایج پژوهش موسوی (۸۲-۸۱) در شهر رشت نشان داد که مشاوران در حیطه های راهنمایی تحصیلی و شغلی از دیدگاه دانش آموزان موفق ترند ولی در حیطه های شخصی، عاطفی و خانوادگی موفقیت چندانی ندارند.

همچنین نتایج پژوهش علائی در سال ۸۴ نشان داد که میانگین ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره ای (تحصیلی، شغلی، سازشی و تخصصی) در استان گیلان از حد متوسط پایین تر است (فقط در زمینه تحصیلی در حد متوسط می باشد). با توجه به نتایج تحقیقات فوق و اهمیت و ضرورت بررسی عملکرد مشاوران، محقق در جست و جوی یافتن پاسخ این سوال اساسی بود که عملکرد مشاوران مدارس متوسطه استان گیلان در حیطه های تحصیلی، شغلی و سازشی در چه وضعیتی قرار دارد؟ آیا عملکرد مشاوران با توجه به متغیر جنسیت با هم تفاوت دارند؟ آیا دیدگاه دانش آموزان، مدیران و کارشناسان مشاوره درباره عملکرد مشاوران با هم تفاوت دارند؟

اهمیت و ضرورت مسئله:

بررسی عملکرد مشاوران که در سه حیطه تحصیلی، شغلی و سازشی مشغول فعالیت در مدارس متوسطه هستند از اهمیت ویژه ای برخوردار است زیرا اگر مشاوران مدارس در انجام وظایف خود در هر یک از حیطه ها دچار مشکل باشند، می توان با شناسایی حیطه یا حیطه های مورد نظر و ارائه آموزش های لازم در آن زمینه، به مشاوران مدارس در جهت داشتن عملکرد مطلوب کمک کرد و چون بررسی های به عمل آمده نیز نشان داد که تا زمان انجام پژوهش حاضر در جامعه مورد تحقیق عملکرد مشاوران مورد بررسی قرار نگرفته، انجام پژوهش حاضر ضروری به نظر می رسد و نتایج کاربردی آن می تواند مورد استفاده مسئولان و کارشناسان زیر قرار گیرد.

کارشناسان و مسئولان مشاوره سازمان و نواحی آموزش و پرورش، مدیران مدارس

از دیدگاه دانش آموزان مدارس متوسطه، مشاوران مدارس در حیطه های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی عملکرد موفقی ندارند و مدیران مدارس متوسطه و کارشناسان مشاوران مدارس در حیطه های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی عملکرد موفقی دارند

جدول ۱: جدول توزیع فراوانی تعداد افراد جامعه و نمونه و روش نمونه گیری به تفکیک گروه های مورد تحقیق

روش نمونه گیری	تعداد پرسشنامه های پاسخ داده شده (تجزیه و تحلیل شده)	تعداد افراد نمونه	تعداد افراد جامعه	تعداد افراد جامعه و نمونه ها
سرشماری	۳۴	۳۸	۳۸	کارشناسان مشاوره
تصادفی طبقه ای نسبتی	۴۷	۶۸	۶۷۴	مدیران مدارس
/// //	۳۹۴	۳۸۴ (حداکثر تعداد نمونه در جدول مورگان)	۹۰۰۱۰	دانش آموزان

گردید و برای دقت بیشتر، آلفای کرونباخ در هر یک از خوشه های تحصیلی، شغلی و سازشی پرسشنامه محاسبه گردید؛ به عبارت دیگر ضریب پایایی (آلفای کرونباخ)، همسانی درونی محاسبه شده است. لازم به یادآوری است که محاسبات مربوط به تعیین پایایی (آلفای کرونباخ) طی چهار مرحله در هر یک از پرسشنامه ها به شرح زیر انجام شده است.

الف) پرسشنامه دانش آموزان:

۱- مقدار آلفای کرونباخ برای حیطه راهنمایی و مشاوره تحصیلی (۷۹ درصد). ۲- مقدار آلفای کرونباخ برای حیطه راهنمایی و مشاوره شغلی (۷۶ درصد). ۳- مقدار آلفای کرونباخ برای حیطه راهنمایی و مشاوره سازشی (۸۵ درصد). ۴- مقدار آلفای کرونباخ برای کل خدمات راهنمایی و مشاوره یعنی پایایی کل (۸۸ درصد).

ب) پرسشنامه مدیران و کارشناسان مشاوره:

۱- مقدار آلفای کرونباخ برای حیطه راهنمایی و مشاوره تحصیلی ۹۳ درصد
۲- مقدار آلفای کرونباخ برای حیطه راهنمایی و مشاوره شغلی ۹۰ درصد
۳- مقدار آلفای کرونباخ برای حیطه راهنمایی و مشاوره سازشی ۹۵ درصد
۴- مقدار آلفای کرونباخ برای کل خدمات راهنمایی و مشاوره یعنی پایایی کل ۹۷ درصد

شیوه های تحلیل اطلاعات:

برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده، محقق با بهره گیری از بسته نرم افزاری SPSS و استفاده از نظرات کارشناسان آمار و سنجش، این کار را انجام داده است.

در تجزیه و تحلیل اطلاعات از هر دو روش آمار توصیفی و استنباطی هر دو استفاده شده است. در قسمت آمار جهت توصیف داده ها، تنظیم جدول فراوانی، رسم نمودارها، محاسبات درصد، میانگین و... از آمار توصیفی استفاده شده است.

برای رد و تایید فرضیه ها نیز از آمار استنباطی استفاده شده که در این تحقیق برای رد و تایید فرضیه اول تا دوازدهم از آزمون پارامتریک T با میانگین فرضی و برای رد و تایید فرضیه سیزدهم از آزمون پارامتریک T برای مقایسه میانگین عملکرد مشاوران مرد و زن و همچنین برای رد و تایید فرضیه چهاردهم از آزمون تحلیل واریانس (F) یک راهه برای مقایسه میانگین نظرات دانش آموزان، مدیران و کارشناسان مشاوره استفاده گردیده است.

اطلاعات و استخراج نتایج با استفاده از بسته نرم افزاری SPSS صورت گرفته و در نهایت در ماه های یازدهم و دوازدهم، گزارش نهایی آن جهت ارایه به پژوهشکده تعلیم و تربیت تهیه شده است.

* ویژگی های جامعه آماری و روش های نمونه گیری:

الف) جامعه آماری: جامعه آماری پژوهش حاضر شامل موارد زیر است.

- ۱- کلیه کارشناسان مشاوره سازمان و نواحی آموزش و پرورش استان گیلان به، تعداد ۳۸ نفر.
- ۲- کلیه مدیران مدارس متوسطه عمومی و پیش دانشگاهی مدارس دولتی استان گیلان به تعداد ۶۷۴ نفر.
- ۳- کلیه دانش آموزان متوسطه عمومی و پیش دانشگاهی مدارس دولتی استان گیلان به تعداد ۹۰۰۱۰ نفر^۵

ب) حجم نمونه و روش تعیین آن:

حجم نمونه تحقیق حاضر با توجه به حجم نمونه تحقیقات مرتبط قبلی و روش پژوهش و با توجه به جدول مورگان تعیین شده است که با توجه به اهداف پژوهش و نیز امکانات و محدودیت های موجود مطلوب بوده و نتایج حاصل از نمونه انتخاب شده، برآورد معتبری از پارامتر جامعه می باشد.

در گروه های مدیران و دانش آموزان با عنایت به اینکه جمعیت پژوهش دارای ساخت ناهمگن و نامتجانس می باشند، از روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای نسبتی استفاده شده است؛ یعنی از هر طبقه تعدادی نمونه به روش تصادفی به نسبت تعداد افراد جامعه انتخاب گردیده است. برای انجام نمونه گیری ابتدا مناطق آموزشی به سه منطقه شرق، غرب و مرکزی تقسیم شده و سپس به صورت تصادفی از هر منطقه دو ناحیه آموزشی با انتخاب واحدهای نمونه برداری بر اساس حجم جمعیت اقدام شده است.

ابزارهای اندازه گیری و شرح ویژگی های آن:

برای جمع آوری اطلاعات لازم از دو پرسشنامه جداگانه برای جمع آوری نظرات مدیران مدارس و کارشناسان مشاوره، ۴۷ سوال و برای جمع آوری نظرات دانش آموزان، ۴۳ سوال به عنوان ابزار در مقیاس لیکرت با گزینه های خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم و خیلی کم استفاده شده است. پرسشنامه ها با توجه به شرح وظایف مشاوران و تقویم اجرایی مربوط به آن و همچنین پرسشنامه های تحقیقات مشابه قبلی تهیه گردیده و دامنه نمرات پرسشنامه ها در پرسشنامه مدیران و کارشناسان از ۴۷ تا ۲۳۵ و دانش آموزان از ۴۳ تا ۲۱۵ متغیر بوده یعنی اگر کسی در ۴۷ سوال گزینه خیلی کم را انتخاب نماید، نمره ۴۷ و اگر کسی در ۴۷ سوال گزینه خیلی زیاد را انتخاب نماید نمره ۲۳۵ گرفته است.

روایی پرسشنامه (validity):

برای تعیین روایی پرسشنامه ها یعنی اینکه آیا پرسشنامه ها آنچه را که قرار است بسنجند، می سنجنند یا نه، به طریق زیر عمل شد اولاً پرسشنامه ها دقیقاً مطابق با شرح وظایف مشاوران و تقویم اجرایی آنان و همچنین با بررسی کامل پرسشنامه های تحقیقات قبلی مرتبط با موضوع تهیه شده است.

ثانیاً پرسشنامه ها به تعدادی از مشاوران مجرب، روان شناسان، متخصصان علوم تربیتی، محققان و اعضای کمیته تخصصی و ناظر طرح نشان داده شده و پس از جمع آوری نظرات آنان، پرسشنامه های نهایی تهیه گردید؛ به عبارت دیگر روایی محتوایی پرسشنامه ها مورد بررسی قرار گرفته است.

پایایی پرسشنامه ها (reliability):

برای تعیین اعتبار یا پایایی پرسشنامه ها که به روش آلفای کرونباخ تعیین شده است یعنی هر یک از پرسشنامه ها به صورت جداگانه به ۳۵ نفر از دانش آموزان و ۳۵ نفر از مدیران دوره متوسطه داده شد تا نظر خود را اعلام نمایند و آلفای هر پرسشنامه به صورت جداگانه محاسبه

شاید عملکرد ناموفق مشاوران در علت بی توجهی به نیازهای آموزشی و شغلی مشاوران، دانش آموزان تحت مشاوره یا ساعات کم حضور مشاور در بعضی از مدارس باشد، یا اینکه دانش آموزان با حیطه های مختلف خدمات راهنمایی و مشاوره آشنایی کاملی ندارند، در نتیجه به اندازه کافی نمی توانند از خدمات آنان بهره مند شوند

ب) پیشنهادهایی مبتنی بر یافته‌های پژوهش:

● معرفی مشاوران مدارس و خدمات آنان به دانش‌آموزان پایه‌های مختلف تحصیلی از سوی مدیران مدارس و نظارت دقیق به خدمات تخصصی آنان در حیطه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، راهنمایی و مشاوره شغلی و راهنمایی و مشاوره سازشی

● تشکیل جلسات پرسش و پاسخ با دانش‌آموزان از سوی مدیران مدارس و کارشناسان مشاوره پیرامون عملکرد مشاوران در مدارس

● تشکیل جلسات پرسش و پاسخ با مشاوران مدارس پیرامون موانع و مشکلات مشاوران در حیطه‌های مختلف

پیشنهادهای زیر جهت انجام تحقیقات بعدی توصیه می‌شود:

۱- بررسی موانع و مشکلات مشاوران مدارس متوسطه استان گیلان

۲- بررسی رضایت شغلی مشاوران مدارس متوسطه استان گیلان

کارشناسان و مسئولان مشاوره سازمان آموزشی و پرورشی، مدیران مدارس متوسطه استان، مشاوران مراکز مشاوره و راهنمایی، مسئولان مقاطع متوسطه ادارات آموزش و پرورش می‌توانند با شناخت درست و علمی عملکرد مشاوران در حیطه‌های مختلف و آشنایی با نقاط قوت و ضعف آنها در جهت رفع مشکلات مشاوران بکوشند

بحث و نتیجه‌گیری:

نتایج پژوهش حاضر پس از جمع‌آوری اطلاعات از گروه‌های سه‌گانه به وسیله پرسشنامه‌هایی جداگانه و تجزیه و تحلیل پاسخ‌های دانش‌آموزان، مدیران و کارشناسان از طریق نرم‌افزار SPSS به شرح زیر است.

● از دیدگاه دانش‌آموزان مدارس متوسطه، مشاوران مدارس در حیطه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی شغلی و سازشی عملکرد موفقی ندارند.

● از دیدگاه مدیران مدارس متوسطه، مشاوران مدارس در حیطه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی عملکرد موفقی دارند.

● از دیدگاه کارشناسان مشاوره، مشاوران مدارس در حیطه‌های راهنمایی و مشاوره تحصیلی، شغلی و سازشی عملکرد موفقی دارند.

● مشاوران در ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره فردی عملکرد موفقی ندارند.

● مشاوران در ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره گروهی عملکرد موفقی دارند.

● مشاوران در ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره عملکرد موفقی ندارند.

● بین عملکرد مشاوران زن و مرد تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

● بین دیدگاه‌های مدیران، دانش‌آموزان و کارشناسان مشاوره در ارتباط با عملکرد مشاوران مدارس تفاوت معنی‌داری وجود دارد.

● نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که مشاوران مدارس از دیدگاه دانش‌آموزان در هیچ یک از حیطه‌های سه‌گانه یعنی راهنمایی و مشاوره تحصیلی، راهنمایی و مشاوره شغلی و راهنمایی و مشاوره سازشی، عملکرد موفقی ندارند. البته در حیطه راهنمایی و مشاوره تحصیلی عملکرد آنان نسبت به دو حیطه دیگر بهتر است.

● نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که مشاوران مدارس از دیدگاه مدیران مدارس و همچنین کارشناسان مشاوره سازمان و مناطق در حیطه‌های سه‌گانه یعنی راهنمایی و مشاوره تحصیلی، راهنمایی و مشاوره شغلی و راهنمایی و مشاوره سازشی عملکرد موفقی دارند.

● نتایج بررسی نظرات و دیدگاه‌های دانش‌آموزان، مدیران مدارس متوسطه و کارشناسان مشاوره درباره ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره فردی از سوی مشاوران مدارس بیانگر این است که مشاوران مدارس در ارائه این گونه خدمات عملکرد موفقی ندارند.

● همچنین نتایج بررسی نظرات و دیدگاه‌های گروه‌های سه‌گانه دانش‌آموزان، مدیران مدارس متوسطه و کارشناسان مشاوره درباره ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره گروهی از سوی مشاوران مدارس بیانگر این است که مشاوران مدارس در ارائه این گونه خدمات، عملکرد موفقی دارند ولی میانگین آرایه این گونه خدمات با میانگین فرضی تفاوت معنی‌داری ندارد و می‌توان گفت که این موفقیت چندان زیاد یا بالاتر از میانگین نیست.

● فرضیه دوازدهم تحقیق که به طور کلی، عملکرد مشاوران مدارس رادر حیطه‌های سه‌گانه یعنی راهنمایی و مشاوره تحصیلی، راهنمایی و مشاوره شغلی و راهنمایی و مشاوره سازشی از سه دیدگاه یعنی دیدگاه دانش‌آموزان، دیدگاه مدیران مدارس و دیدگاه کارشناسان مشاوره مورد بررسی قرار داده بیانگر این است که مشاوران مدارس در ارائه خدمات راهنمایی و مشاوره، عملکرد موفقی ندارند.

● فرضیه سیزدهم پژوهش که به بررسی عملکرد مشاوران زن و مرد از دیدگاه مدیران و دانش‌آموزان مدارس در پایه‌های مختلف پرداخته، بیانگر این است که بین عملکرد مشاوران زن و مرد تفاوت معنی‌داری وجود دارد، و میانگین مشاوران زن از میانگین عملکرد مشاوران مرد بیشتر است.

● فرضیه چهاردهم تحقیق که به بررسی دیدگاه‌های مدیران، دانش‌آموزان و کارشناسان مشاوره در ارتباط با عملکرد مشاوران مدارس پرداخته، بیانگر این است که بین این دیدگاه‌ها تفاوت معنی‌داری وجود دارد اگر چه دانش‌آموزان مدارس، مشاوران رادر حیطه‌های سه‌گانه ناموفق می‌دانند در مقابل مدیران مدارس و کارشناسان مشاوره، مشاوران رادر هر سه حیطه کاملاً موفق می‌دانند.

● به طور کلی از چهارده فرضیه تحقیق، نه فرضیه مورد تأیید قرار گرفت و پنج فرضیه رد شد. نکته مهم در این نتایج این است که دانش‌آموزان مدارس در یافت‌کننده مستقیم خدمات راهنمایی و مشاوره هستند، عملکرد مشاوران مدارس رادر حیطه‌های سه‌گانه مذکور ناموفق می‌دانند. مدیران مدارس و کارشناسان مشاوره که در واقع ناظران و ارزیابان عملکرد مشاوران نیز محسوب می‌شوند این عملکرد را موفق می‌دانند و این تفاوت دیدگاه شاید به این دلیل باشد که جایگاه مشاوران در مدارس از دیدگاه دانش‌آموزان مشخص و تعریف شده نیست یا اینکه مشاوران مدارس در ارائه خدمات به دانش‌آموزان دارای موانع و محدودیت‌هایی هستند اما در انجام کارهای اداری مربوط به مشاوره که معمولاً مدیران مدارس و کارشناسان مشاوره آنها را ارزیابی می‌کنند، به صورت موفق عمل می‌نمایند.

شاید عملکرد ناموفق مشاوران در مدارس از دیدگاه دانش‌آموزان به علت بی‌توجهی به نیازهای آموزشی و شغلی مشاوران، تعداد زیاد دانش‌آموزان تحت مشاوره یا ساعات کم حضور مشاور در بعضی از مدارس باشد یا اینکه دانش‌آموزان با حیطه‌های مختلف خدمات راهنمایی و مشاوره آشنایی کاملی ندارند، در نتیجه به اندازه کافی نمی‌توانند از خدمات آنان بهره‌مند شوند.

منابع:

- آقا باقری، کاظم، بررسی عملکرد و چگونگی ارتباط شغلی مربیان امور تربیتی و مشاوران از دیدگاه مدیران دوره متوسطه استان بزد، ۱۳۸۰.

- اعلائی، غلام حسین؛ «بررسی تأثیر خدمات راهنمایی و مشاوره‌ای مدارس بر سلامت روانی دانش‌آموزان» شورای تحقیقات استان گیلان، ۱۳۸۴.

- اداره کل مشاوره و بهداشت مدارس، تقویم اجرایی فعالیت‌های راهنمایی و مشاوره دوره متوسطه، چاپ اول، تهران: انتشارات و رای دانش، ۱۳۷۶.

- اردبیلی، یوسف؛ «اصول و فنون راهنمایی و مشاوره در آموزش و پرورش»، چاپ سوم، تهران: انتشارات بعثت، ۱۳۷۵.

- اسدی، شهرام؛ «بررسی عملکرد مشاورین شهرستان شهرضا در زمینه مشاوره تحصیلی و سازشی سال تحصیلی ۷۹-۸۰».

- الحسینی، سید رضا (ا. بررسی عملکرد مشاوران در نظام جدید آموزش متوسطه از دیدگاه مدیران و دانش‌آموزان و مشاوران استان مرکزی ۱۳۷۵).

- باغی، بهروز؛ «بررسی میزان انطباق عملکرد مشاوران تحصیلی با اهداف تعیین شده از دیدگاه مدیران، دبیران، راهنما، مشاوران و دانش‌آموزان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد واحد خوراسگان، ۱۳۷۶.

- یحیی‌پور، بابک؛ «بررسی میزان موفقیت مشاوران مدارس در کمک به حل مشکلات تحصیلی، شغلی»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی، ۱۳۷۳.

- بوزمانتی، ابراهیم؛ «بررسی موفقیت مشاوران نظام جدید در ارائه خدمات مشاوره‌ای از نظر دانش‌آموزان و دبیران مقطع متوسطه شهر اردبیل»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، ۷۹-۸۰.

- ثنائی، باقر؛ «ضرورت خدمات راهنمایی»، مجله علمی - پژوهشی علوم انسانی دانشگاه الزهراء، شماره ۱۳ و ۱۴، سال پنجم بهار و تابستان ۱۳۷۴.

- حسینی، سعید مهدی؛ «اصول و روش‌های راهنمایی و مشاوره»، چاپ هشتم، تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۵.

- دلوز، علی؛ «مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی»، چاپ اول، تهران، انتشارات روز، ۱۳۷۴.

- رابرت گیبسون و ماریان میشل؛ «مبانی مشاوره و راهنمایی»، ثنائی، باقر؛ چاپ اول، تهران، انتشارات نهضت، ۱۳۷۳.

- شریفی، حسن یاشا و نسترن شریفی؛ «روشه‌ای تحقیق در علوم رفتاری»، چاپ سوم، تهران، انتشارات سخن، ۱۳۸۳.

- شفیق‌آبادی، عبدا...؛ «نقش اطلاعات راهنمایی و مشاوره‌ای مدیران مدارس متوسطه در بهداشت روانی دانش‌آموزان»، فصلنامه پیام مشاوره سال اول شماره ۳ و ۴، انتشارات تربیت، زمستان ۱۳۷۸.

- شیولسون، ریچارد، ج. «استدلال آماری در علوم رفتاری»، جلد دوم، ترجمه علیرضا کیانمش، چاپ سوم، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۷۴.

- طهماسبی، پروین‌رضا؛ «بررسی عملکرد مشاورین در شهرستان‌های فنی و حرفه‌ای و کارشناسان شهرستان اصفهان از دیدگاه هنرجویان، هنرآموزان و کادر اداری در سال تحصیلی ۷۹-۸۰».

- عادل‌راجه‌ری، رقیه، «بررسی عملکرد مشاوران در حل مشکلات سازشی فردی و اجتماعی دانش‌آموزان دختر متوسطه شاهد استان تهران»، ۸۲-۱۳۸۱، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم و تحقیقات تهران.

- قاسمی، کرامت، «بررسی میزان موفقیت مشاوران تحصیلی در علوم تربیتی و خدمات مشاوره‌ای از نظر دانش‌آموزان و دبیران دبیرستان‌های شهرستان آباد»، ۱۳۷۴.

- کارشناس نجف‌آبادی، احمد؛ «بررسی عملکرد مشاوران در امور تحصیلی و سازشی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهرستان نجف‌آباد»، اسفند ماه ۱۳۷۹.

- هدایتی، ناجی؛ «روش‌های آشنایی دانش‌آموزان دبیرستان با کار مشاوران و میزان بهره‌گیری آنان از خدمات مشاوره‌ای در شهرستان سقز در سال تحصیلی ۸۰-۸۱».

سایت‌ها:

http://www.navideshahed.com

www.magiran.com

www.iran.doc.ac.ir

www.srlst.com

www.Sid.ir